

IN MEMORIAM MAARTEN VAN VUURE

Op 15 september 2001 overleed op de leeftijd van 83 jaar ons lid Maarten van Vuure. De band tussen Maarten en de Nederlandse Mycologische Vereniging dateert al van zeer lang geleden. In het toenmalige verenigingsblad *Fungus* van 15 oktober 1941 staat als nieuw lid (juniorlid) genoemd de heer M. van Vuure woonachtig te Amsterdam. Zo zouden we dus kunnen vaststellen dat Maarten zestig jaar bij de mycologen hoorde. Die periode moet echter zeker langer hebben geduurd, want niemand wordt zomaar lid van de NMV. Ook bij Maarten ging daar ongetwijfeld een langere periode aan vooraf waarin zijn liefde voor de natuur en zijn belangstelling voor paddestoelen gestalte kreeg in de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, de NJN. De jeugdbond is in belangrijke mate vormend geweest voor de latere interesses van Maarten zoals hij ons tijdens een voordracht in 1995 vertelde.

Het lidmaatschap is in die zestig jaar enkele malen onderbroken geweest. Maarten treffen we aan als nieuw lid in 1952. En meteen daarna was hij zeer actief in de NMV. Op de jaarvergadering aan het eind van 1953 besloot het bestuur dat het gewenst was dat er meer publiciteit (toentertijd zei men nog propaganda) gemaakt zou worden voor de NMV. Een propagandacommissie werd ingesteld en in het eerste nummer van *Coolia* in 1954 deed Maarten een oproep aan de leden van de NMV om hun mycologische kennis te delen met belangstellenden buiten de vereniging, om zodoende het ledental (in die tijd rond de 200) te laten toenemen.

Voor zover ik kon nagaan is dit het eerste berichtje van Maarten over mycologische zaken. Daarna zou Maarten nog regelmatig in *Coolia* schrijven, eigenlijk altijd over de twee paddestoelgeslachten die hem het meest na stonden, namelijk *Lactarius* (melkzwam) en *Russula* (russula). En met name voor zijn werk aan het geslacht *Russula* is hij in de NMV een belangrijk en gewaardeerd mycoloog geweest. Het geslacht *Russula* zit in zekere zin vol tegenstrijdigheden: enerzijds vrijwel altijd opvallende hoedkleuren (geel, oranje, rood, purper, paars, blauw of groen), anderzijds het maar op beperkte schaal taxonomische betekenis hebben van die kleuren. Het opvallende (en aantrekkelijke) van die russula's was dus tegelijkertijd ook het misleidende. In zo'n variatie van (op zichzelf weer veranderlijke) kleuren kun je niet altijd je weg vinden in een nauwgezette beschrijving en mycologen die zich met de russula-studie bezig houden, staan erom bekend dat hun kleuren-woordenschat vele malen groter is dan van de gemiddelde Nederlander. Toch schuilt daarin een gevaar: in het bloemrijke proza waarin alle kleurschakeringen worden belicht, wordt de karakteristiek van de soort naar de achtergrond gedrongen. Maarten heeft het ooit (op een russula-studiedag) zo gezegd: "Hoe groot de variatie van de hoedkleur van een soort ook mag zijn, toch is die schommeling altijd binnen een zeker kader en is het hier de kunst om desondanks het typerende van deze kleurenvariatie in een beschrijving vast te leggen". Niet voor niets had Maarten het hier over een kunst; in de pure wetenschap wordt kleur louter gereduceerd tot een dorre opsomming van kleurencodes. In een bespreking van het meer dan duizend pagina's dikke boek over russula's van de Franse mycoloog (net als Maarten amateur en leraar) Henri Romagnesi stak Maarten zijn bewondering voor dit boek (door hem treffend de russula-bijbel genoemd) niet onder stoelen of banken. Maar tegelijkertijd meende hij met enige schroom zijn leermeester te moeten kritiseren door de overladenheid aan kleurentermen, die weliswaar wetenschappelijk accuraat was, maar waar

door die nuancering de eigenheid van de afzonderlijke soorten naar de achtergrond werd gedrongen.

Vanaf het eind van de vijftiger jaren tot aan plusminus 1980 heeft Maarten het fundament gelegd voor een groot deel van zijn kennis van de Nederlandse russula's. Maartens russula-kennis was welbekend, niet alleen bij de Nederlandse mycologen, ook in het buitenland kende men hem goed, mede doordat hij ook publiceerde in buitenlandse tijdschriften. Plannen van de NMV om lijsten te publiceren van de in Nederland voorkomende paddestoelen waren al jaren tevoren gemaakt, maar zoals zovele goede voornemens maar beperkt uitgevoerd. Door Maarten was er een complete lijst gemaakt van de Nederlandse russula's, waarbij de wetenschappelijke grondslag voor die lijst werd geleverd door de al eerder gememoreerde russula-bijbel. In die tijd bleek echter de regelgeving ten aanzien van wetenschappelijke namen behoorlijk veranderd te zijn, en het was nodig om Maartens lijst op dat aspect deels aan te passen alvorens ze werd gepubliceerd. Die taak kwam bij mij terecht, en zo heb ik een aantal jaren intensief met Maarten samengewerkt om de lijst gepubliceerd te krijgen. Bij het aanpassen van de lijst bleek één soort russula's geen geldige naam te hebben, en Maarten had het recht (en ik met hem de eer) deze soort officieel een naam te geven: *Russula clariana* Kuyp. & Vuure 1985 (Tweegeurrussula).

Maartens kennis was geen privé-zaak. Op excursies en werkweken toonde hij graag zijn vondsten aan anderen en legde hij uit hoe een bepaalde russula, ondanks de bedrieglijke variatie in kleur, toch herkend kon worden aan bepaalde eigenaardigheden binnen dat kleurengamma, en aan andere eveneens subtiele kenmerken als geur en smaak. Velen van ons bewaren goede herinneringen aan een russula-studiedag in 1990, waarbij Maartens hulp essentieel was.

Maartens leermeesterschap heeft succes gehad. Toen zes jaar na het verschijnen van de eerste russula-lijst voor Nederland een nieuwe lijst werd voltooid, bleek het aantal taxa voor Nederland met 19% te zijn toegenomen. Maar waar die toename met 19% nog de indruk kon wekken dat het goed ging met de russula's, toonden de feiten (de cijfers van de kartering) eerder het tegendeel aan. Vele soorten gingen (en deels gaan nog steeds) sterk achteruit, door de grote menselijke invloed op ecosystemen, waarbij we met name vermeting, verdroging en verzuring moeten noemen. Als natuurliefhebber in brede zin ging die achteruitgang van de natuurkwaliteit Maarten zeer aan het hart. Tijdens een lezing in 1995, ter gelegenheid van de toekenning aan hem van de Cool- en Van der Lekprijs, schetste Maarten zijn levenslange fascinatie voor de natuur, waarbij paddestoelen weliswaar de hoofdmoot vormden maar zeker niet het enige waren in de natuur waarnaar zijn aandacht uitging.

In 2000 bezochten wij Maarten nog in Lochem. Vanwege zijn voorgenomen verhuizing naar een nieuw tehuis, moest zijn huis aan de Prins Willem Alexanderlaan worden opgeruimd. Het opruimen betrof toen zijn collecties van andere boeken. Maartens belangstelling was namelijk veel breder dan de natuurstudie; hij las en wist ook het een en ander van de Duitse en Russische literatuur. Maarten had ook een grote belangstelling voor de wijsbegeerte. En tijdens dat laatste bezoek schonk hij mij een aantal filosofische geschriften, met name van Duitse en Franse existentialistische filosofen uit de twintigste eeuw. Op zulke momenten realiseer je je dat de NMV meer is dan een club waar mensen louter over paddestoelen praten, ook gemeenschappelijke interesses op gebied van muziek,

literatuur of wat dan ook vinden dan een natuurlijke plek.

Tijdens dat bezoek gaf Maarten aan graag nog één of enkele dagen naar de werkweek van de NMV in het Winterswijkse te willen gaan, een gebied waar hij al meer dan 50 jaar mycologisch actief was geweest. Helaas is het hem niet mogelijk geweest ook aan die werkweek deel te nemen.

Maartens overlijden is het afscheid van een markant lid van de NMV. Tegelijkertijd weten we dat zijn werk aan de Nederlandse russula's, zowel door het door hem verzamelde en gedocumenteerde materiaal, alsook via een nieuwe generatie russula-specialisten die hij mede op weg geholpen heeft, nog zijn invloed zal blijven uitoefenen.

Thomas W. Kuyper